

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

**КРАСНОКУТСЬКА Лілія, здобувач вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет**

Анотація: Виявлено проблеми розвитку інтелектуального капіталу в Україні. Відзначено, що інтелектуальний капітал значною мірою визначає можливості та напрями використання фінансового капіталу та матеріального капіталу, є першоосною та рушійною силою формування «нової економіки». Проаналізовано причини повільного темпу переходу України до інноваційного розвитку.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інноваційний розвиток, наука, науково-технічний прогрес.

В умовах сучасності глобальна промислова економіка поступається місцем «економіці знань». Світовий досвід показує, що країни, які більшою мірою розвивають інтелектуальний капітал, а меншою – фізичний капітал, досягають значного економічного розвитку. Капіталізація знань та захист інтелектуальної власності є важливими складовими інноваційного розвитку країн світу. У сучасному суспільстві інтелектуальний капітал стає основою багатства, оскільки він визначає конкурентоспроможність економічної системи та є ключовим ресурсом для її розвитку. Здатність економіки створювати та ефективно використовувати інтелектуальний капітал визначає економічну міць країни [1].

Перехід України до інноваційного розвитку відбувається досить повільно. У сучасних умовах вивчення трансформаційних особливостей процесу капіталізації інтелектуальної праці та факторів, що стимулюють і обмежують її розвиток, набуває якісно нового значення.

Зазначимо, що Національній стратегії України у сфері інтелектуальної власності на період 2020–2025 роки відзначається, що «... Україна втрачає потенціал створення об'єктів інтелектуальної власності за відсутності послідовної державної політики та стратегії в сфері охорони й захисту інтелектуальної власності. Відтак, політика держави у сфері інтелектуального капіталу має бути невід'ємною складовою інноваційної політики, стрижневою для економічного розвитку, й дозволить застосовувати всебічний і глобальний підхід до стимулювання і сприяння інноваціям на національному рівні, а також стане

каталізатором створення та використання об'єктів права промислової власності у процесах структурних перетворень» [2].

Інтелектуальний капітал – це знання, навички, виробничий досвід конкретних людей, нематеріальні активи, а також організаційні й ринкові можливості, інформаційні канали, які конвертовані у вартість. Виділяють три складові інтелектуального капіталу: людський, структурний, ринковий. Людський капітал – вартість компетенцій персоналу і використовуваних методів управління. Структурний капітал – вартісна оцінка інфраструктури компанії (інформаційних технологій, робочих процесів, комунікативних систем, інформаційних ресурсів тощо). Ринковий капітал – капіталізована вартість компанії, яка містить фірмове найменування, переваги покупців, торговельні марки, імідж компанії і т. д.

Інтелектуальний капітал значною мірою визначає можливості та напрями використання фінансового капіталу та матеріального капіталу і є першоосною та рушійною силою формування «нової економіки». Зростання інтелектуального капіталу та ефективність його використання визначають перспективи економічного розвитку країни. Досвід США, Японії, Франції, Великої Британії переконливо доводить, що інвестиції в інтелектуальний капітал є високодоходні [3].

Відсутність ефективної стратегії розвитку показує низький рівень інтелектуального капіталу в економіці України. Крім того загострення економічної кризи у вітчизняній економіці та дедалі більша залежність від інтелектуального капіталу розвинених держав спонукає приділити цим напрямам визначального пріоритету [4].

Наразі перед інтелектуальним капіталом нові виклики. Війна та трансформаційна криза в Україні зумовила руйнацію науково-технологічної та підірвала духовно-моральну складову національного інтелектуального капіталу. На даний час ми маємо такі проблеми як:

- міграція висококваліфікованих кадрів та відтік наукових кадрів з науки в інші сфери суспільного життя;

- інтелектуальний потенціал України практично не трансформується у виробництво через відсутність попиту на продукти інтелектуальної праці, інноваційну продукцію;
- обмежене стимулювання індивідуального та колективного просування новацій і механізму спільного фінансування наукових, науково-технічних робіт за рахунок коштів Державного бюджету України;
- витрати на освіту в Україні неухильно зростають, водночас за величиною фінансових втрат на душу населення вона поступається більшості країн світу, займаючи, зокрема, в Європі одне з останніх місць;
- відсутність тісної співпраці наукових установ, вищих навчальних закладів, бізнес-організацій [5].

Якщо у більш розвинутих країнах наука перетворилася у безпосередню продуктивну силу, то в Україні значна частина наявного виробничого потенціалу не використовується, або не готова до сприйняття науково-технічних інновацій. Існування такої проблеми відображає невідповідність та недостатність кількості економічних і соціальних стимулів для розвитку науки, що не лише руйнує наявний інтелектуальний потенціал, але й серйозно послаблює економічний потенціал. В Україні спостерігається криза науки, адже невисока оплата праці наукових працівників, нестача коштів на придбання сучасного обладнання, несприйнятливність до впровадження результатів наукових розробок та інші негативні явища стають причинами значних втрат висококваліфікованого кадрового потенціалу. Україні необхідно прийняти досить важливу та комплексну політику в напрямку управління інтелектуальним капіталом нації. По-перше, потрібно вжити конкретних заходів щодо інвестицій, експертної співпраці, правового захисту, диверсифікації бізнес-рішень. Тому доцільно запозичити досвід, щодо функціонування інтелектуального капіталу Великобританії, Франції, США, Японії та інших зарубіжних країн.

Література:

1. Клименко І. С.; Тарануха О. М.; Журавель О. В. Інтелектуальний капітал і ринок інтелектуальної власності в умовах інформаційної економіки: проблеми ідентифікації та оцінки. *Економіка та держава*. 2021. №5: с. 38-43.
2. Національна Стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020-2025 роки. URL: https://drive.google.com/file/d/1oqjabxZiTempwJjaZsO1NoLt7fvP_qxj/view (дата звернення: 18.09.2022).
3. Шестаковська Т.; Яровой Т. «Управління інтелектуальним капіталом країни: світовий досвід та вітчизняні реалії». *Вчені записки університету «Крок»*. вип. 3 (59), листопад 2020. с. 89-96.
4. Ушенко Н. В.; Максименко Ж. В. Фактори формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні. *Атаманчук за цифрові трансформації у міжнародному туризмі як чинник економічного*. 2019. с. 242.
5. Каховська, О. В.; Зюзя, А. О. Формування інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання в національній економіці: теоретичний аспект. *Економічний простір*. 2020. с. 15-19.

Abstract: *The problems of the development of intellectual capital in Ukraine have been identified. It was noted that intellectual capital largely determines the possibilities and directions of the use of financial capital and material capital, is the primary basis and driving force of the formation of the "new economy". The reasons for Ukraine's slow transition to innovative development are analyzed.*

Keywords: *intellectual capital, innovative development, science, scientific and technological progress.*

*Науковий керівник – БІЛІЧЕНКО Олександр,
канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

КРАСНОКУТСЬКА Лілія, здобувач вищої освіти

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *Досліджено концепції електронної демократії, яка побудована на основі застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій в отриманні та поширенні інформації, політичній дискусії, ухваленні суспільно-політичних рішень. Проаналізовано впровадження е-демократії в Україні, успіхи та результати. Відзначено, що ефективність розвитку і впровадження інструментів електронної демократії в окремо взятій державі залежить від форми державного правління, типу політичного режиму, рівня розвитку технічної інфраструктури та інформаційного суспільства, ступеня захисту та можливості забезпечення інформаційної безпеки, рівня грамотності та свідомості громадян, публічної довіри.*

Ключові слова: *інформаційне суспільство, демократія, електронна демократія, діджиталізація.*